

Oleguer Sarsanedas (Glasgow, Escòcia, 1950) és director de continguts de Noves Plataformes de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Aquest expert en comunicació, que fou director de Catalunya Ràdio del 2005 al 2009, analitza el paper d'Al-Jazira.

El mes de gener passat, el diari *The New York Times* assenyala-va la cadena televisiva Al-Jazira com el fil que unia les revoltes del món àrab. Hi esteu d'acord?

—Al-Jazira ha contribuït a donar una perspectiva més àmplia a uns moviments que s'han produït localment. Els fets que van passar a Tunísia eren locals, però en aquell moment Al-Jazira en va fer una cobertura extensa i profunda. El president Ben Ali l'havia expulsat del país, però Al-Jazira va muntar un dispositiu que, amb la col·laboració de gent propera, va poder rebre imatges i fotografies a través de les xarxes socials. Al-Jazira no va tenir cap inconvenient a difondre material no professional, captat bàsicament amb telèfons mòbils. Això va fer que, per una banda, la cadena mostrés els fets que passaven i, d'una altra, molta gent es convertís en reporter, cosa que feia augmentar encara més l'enviament d'imatges. Al-Jazira va prendre posició a favor d'un moviment i alhora va oferir una perspectiva que anava molt més enllà de Tunísia i que, quan va esclatar a Egipte, va esdevenir un moviment que va afectar tot el món àrab.

—**El paper d'Al-Jazira en aquestes revoltes, però, ha estat superior o inferior al de les xarxes socials?**

—Tots dos s'han complementat i retroalimentat. Allò que ha estat una certa novetat és que una cadena de televisió per satèl·lit, amb cobertura a molts països, hagi fet servir material no professional. Això ha fet percebre el missatge com un missatge més real i, si es vol, més objectiu. La posició d'Al-Jazira ha estat clara: som al costat de la gent i ensenyem allò que la gent ens envia. Per primera vegada un mitjà tradicional ha fet servir material emprat pels usuaris i s'ha convertit en una xarxa social que es retroalimenta. A efectes del mercat televisiu això ha portat Al-Jazira en àrab a arrelar

“Per a saber què passa al món cal veure Al-Jazira”

JORDI PLAY

Oleguer Sarsanedas, fotografiat a la seu que la CCMA té a l'edifici Imagina, a Esplugues de Llobregat.

encara més en aquests països, perquè els ofereix una perspectiva més àmplia i transversal. L'efecte que causa Al-Jazira en anglès és semblant. S'ha parlat d'un creixement de l'audiència del 2.500% durant les revoltes, una xifra espectacular. Al-Jazira en anglès s'ha convertit en un mitjà global tan important com la BBC, en un moment en què la CNN va perdre pes. Avui dia, si vols saber què passa al món àrab has de posar Al-Jazira.

—Comunicativament, quines són les raons que fan que Al-Jazira tingui tanta acceptació al món àrab?

—Una raó és una incerta independència informativa. Atès que la majoria de països àrabs viuen sota règims dictatorials, és obvi que els governs vulguin combatre la llibertat d'expressió. Al-Jazira ofereix una visió des dels països àrabs, però sense les mancances que tenen uns altres mitjans. I això que es fa des de Qatar, un país que no és democràtic. Això, òbviament, per a la gent que viu en aquests països on hi ha tant control, ha estat com una alenada d'aire fresc. Les posicions crítiques de la cadena envers alguns països de la regió li ha portat problemes. Però, a banda de ser un instrument per a informar-te de què passa al món àrab, Al-Jazira s'ha convertit en una televisió realment global, en un mitjà per a informar-te de què passa arreu del món.

—Es pot qualificar Al-Jazira de mitjà independent, tenint en compte que el finança l'emir de Qatar?

—El govern de Qatar s'ha trobat amb una eina importantíssima a les mans. Un mitjà amb la credibilitat que té Al-Jazira li ha donat una posició de força. No fa gaire, Qatar va exercir pressió sobre Al-Jazira perquè rebaixés la duresa informativa sobre la situació de l'Aràbia Saudita. Els saudites s'havien enfadat i això havia estat utilitzat com a moneda de canvi en les relacions entre Qatar i l'Aràbia Saudita. Al-Jazira és acusada de no ser independent, però la pregunta és quin mitjà hi ha avui dia que ho sigui? Jo no poso la mà al foc ni per la sacrosanta BBC. No hi ha cap mitjà al món que no rebi pressions polítiques, i un mitjà amb tant d'èxit com Al-Jazira és evident que en rep.

—Al-Jazira també ha estat titllada pels seus detractors de sensacionalista...

—Els anglosaxons fan servir el terme *cobertura agressiva*, en el sentit de calenta, propera, contrària al distanciament i la fredor, que són atributs més propis de l'objectivitat. Al-Jazira s'acosta a allò que passa i ho mostra sense gaires filtres. Emet imatges d'impacte que no arriben per les agències convencionals. És més original, més atractiva. Això, però, ho compensen amb participacions al plató d'experts molt variats d'arreu del món, que comenten i discuteixen els temes des de tots els punts de vista. És una cadena que ofereix informació molt equilibrada i molt propera als arquetips comunicatius clàssics de la BBC.

—Tot i seguir un patró comunicatiu occidental, Al-Jazira és la cadena més vista al món àrab. Com s'explica?

—Això passa més en la versió en anglès, que és la que ha experimentat un creixement més gran. Al-Jazira en anglès s'ha nodrit de professionals que provenien de la BBC —sobretot quan aquesta cadena va retallar la cobertura internacional— i també de la televisió canadenc. En aquest sentit, les mesures d'austeritat aplicades a la BBC li han anat molt bé.

—L'èxit d'Al-Jazira respon al fet que els mitjans occidentals no han estat capaços de guanyar-se la confiança de les persones d'origen àrab que viuen fora del seu país?

—Per a respondre a això, puc posar el meu exemple. Jo no parlo àrab i he viatjat molt poc per països àrabs. La meua formació és britànica, però quan em vull informar sobre el món àrab, m'estimo més Al-Jazira que no la BBC. Senzillament, perquè penso que el qui és més a prop d'una cosa que passa en un país àrab és Al-Jazira. Això és així en el cas de qualsevol família d'origen àrab que, tot i viure a occident, sent que forma part de la cultura àrab i veu que els governs occidentals responen amb timidesa a allò que passa al seu país d'origen.

—Veient com en alguns països Al-Jazira ha estat expulsada, creieu que, en general, la cultura política del món àrab no està preparada per

JORDI PLAY
"M'agradaria que els mitjans evolucionessin

a un periodisme com el que ofereix aquesta cadena?"

—Podríem comparar el règim de Mubàrak amb el franquisme. El règim de Franco no hauria vist gaire bé que alguna cadena estrangera hagués explicat la repressió que es vivia aquí. De segur que haurien expulsat la cadena. Això mateix ha passat al països àrabs.

—La irrupció de la televisió per satèl·lit i les noves tecnologies signifiquen un abans i un després en la història de la relació entre governants i governats? És a dir, a partir d'això que passa al món àrab, creieu que en un futur la tecnologia farà cada vegada més difícil que una elit de governants pugui sotmetre dictatorialment un poble?

—M'agradaria molt de pensar que això fos així. Certament tot plegat posa de manifest que les noves tecnologies han permès que hi hagi una altra dinàmica en la comunicació, que és la de

sobre la base d'allò què és Al-Jazira"

la implicació de l'audiència, la retroalimentació. Trobo que el Twitter s'ha convertit en una eina imprescindible per a qualsevol director d'informatius, perquè permet saber allò que la gent diu i comenta als llocs d'origen en el mateix moment que passen les coses. Això passa justament ara que hi ha una altra dinàmica, que és la de la concentració dels mitjans de comunicació occidentals en mans cada vegada de menys gent.

—Les xarxes socials poden ser font de difusió d'informació falsa...

—Això passa a les xarxes socials i a tot internet. Però als llocs on hi ha un gran volum de circulació d'informació i de participants, la col·lectivitat expulsa els cossos estranys. Els comentaris al Twitter sobre temes polítics no tenen res a veure amb els que normalment apareixen en alguns portals de notícies. El Twitter és més global i hi participen gent de nivells

molt diferents. L'avantatge o l'inconvenient del Twitter és que el mínim de 140 caràcters fa que la gent vagi per feina i actuï de manera seriosa. Quan hi ha morts pel mig hi ha poca gent que d'això en faci burla.

—De tota manera, el poder ha continuat fent tant com ha pogut per a anul·lar els efectes de les noves tecnologies. Els primers dies, a Egipte es va tallar la telefonia mòbil i internet. A Algèria l'any 1999, mentre uns dissidents apareixien a Al-Jazira, el govern va tallar el subministrament elèctric. Creieu que, efectivament, internet i les altres noves tecnologies facilitaran en el futur un nou marc de llibertat, o, per contra, el poder acabarà imposant la censura com passa a molts països?

—El poder sempre provarà de censurar. El règim xinès va ser dels primers governs a posar filtres a internet. Aquests dies a la Xina internet es blo-

cava si s'hi introduïen les paraules *Tunisia* o *Egipte*. El fet més extraordinari de tot plegat és el fenomen que es va produir a Egipte quan van tallar internet i la gent no tenia accés al Twitter. Aleshores la comunitat internacional d'internautes va decidir d'ajudar els egipcis i en qüestió d'hores va aparèixer un nou mitjà, l'Speak 2 Tweet, que ofería un número de telèfon internacional a través del qual els missatges orals es transformaven en paraula escrita i eren difosos per la xarxa. Els governs poden tallar l'electricitat o allò que calgui, però la gent també s'espavila. La prova ha estat que, malgrat tot, els règims com el de Mubàrak no se n'han sortit. Avui dia, qualsevol ciutadà pot fotografiar un policia apallissant algú i això, en qüestió de segons, ho pot veure tot el món. Els despotismes, per a sobreviure, han d'ocultar allò que fan i si no ho poden amagar, els serà complicat de sortir-se'n, ni que tinguin la força.

—Quin món us imagineu en el futur, amb relació al desenvolupament d'aquestes noves tecnologies? Què ens aportaran? Una societat més informada, més lliure...

—No fa gaire vaig llegir una frase que em va agradar, tot i que no recordo qui la deia: el futur són bàsicament les històries que ens expliquem sobre el futur, i que si les repetim prou vegades acaben tenint possibilitats d'esdevenir certes. Amb això vull dir que és bo que diguem com més vegades millor com ens agradaria que fos el futur. A mi, personalment, m'agradaria veure uns mitjans de comunicació que evolucionessin sobre la base d'això què avui és Al-Jazira; uns mitjans molt permeables a l'opinió i la participació de la gent. Crec que en el futur els mitjans seran així, més participatius, i que els unidireccionals s'acabaran. Per a fer un símil polític, els mitjans actuals són el despotisme il·lustrat: jo sé unes coses i te les explico. En el futur els mitjans hauran de dir: jo sé una cosa, et demano què et sembla i entre tots ho modifiquem. La notícia acabarà essent una cosa que tots puguem sentir com a pròpia perquè tots hem participat a elaborar-la.

Xevi Camprubí